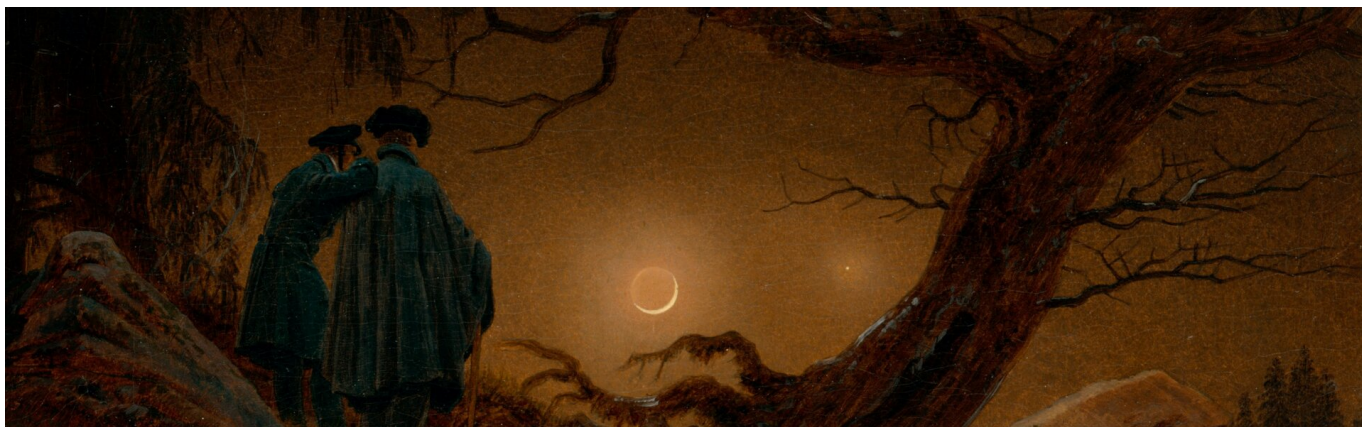

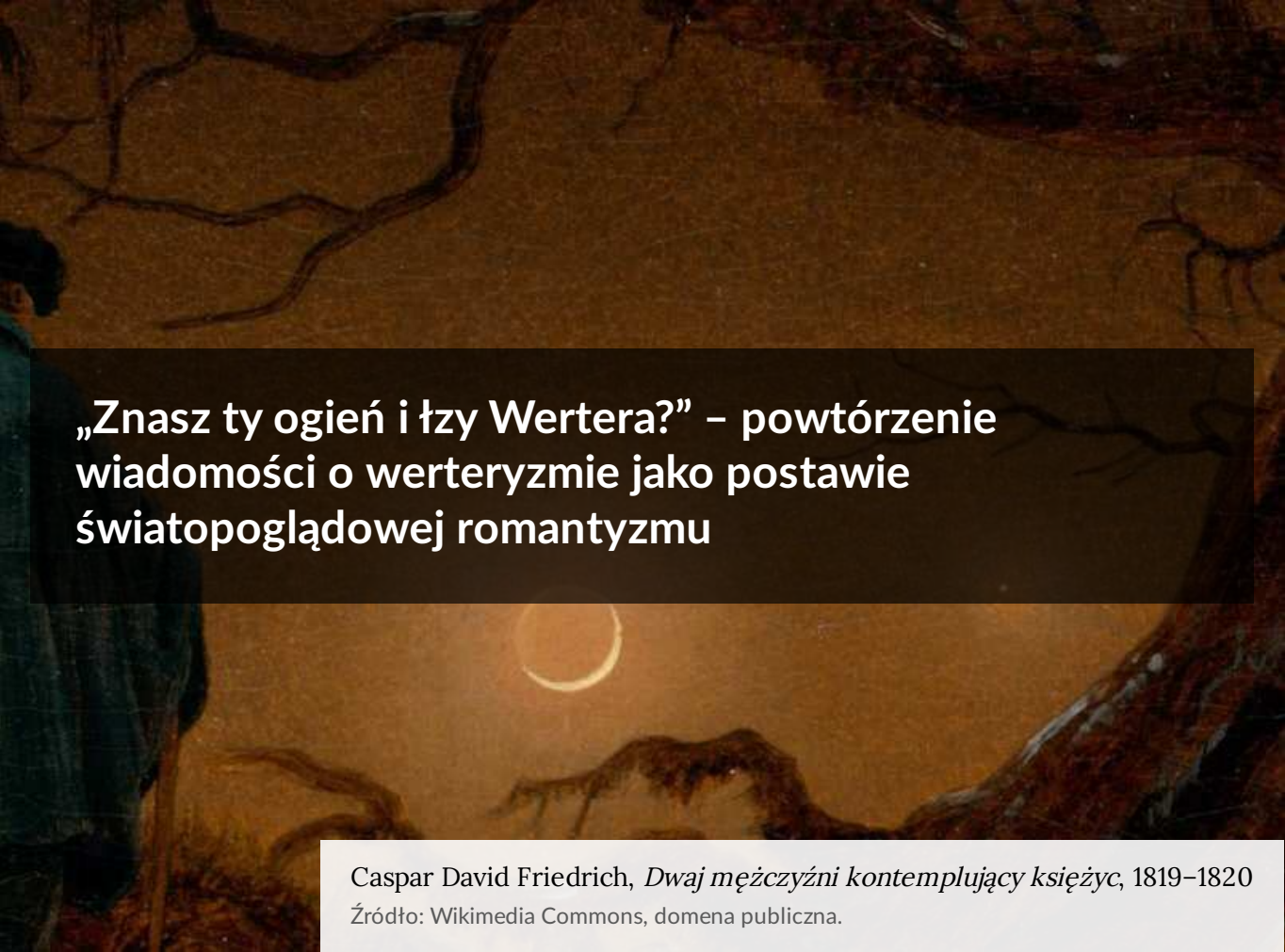

„Znasz ty ogień i łzy Wertera?” – powtórzenie wiadomości o werteryzmie jako postawie światopoglądowej romantyzmu

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Galeria zdjęć interaktywnych](#)
- [Gra edukacyjna](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Marta Piwińska, *Miłość*, [w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykova, Wrocław 1991, s. 548.
- Źródło: Juliusz Słowacki, *Kordian*, Wrocław 1986.
- Źródło: Johann Wolfgang Goethe, *Cierpienia młodego Wertera*, Wrocław 2001.

„Znasz ty ogień i łzy Wertera?” – powtórzenie wiadomości o werteryzmie jako postawie światopoglądowej romantyzmu

Caspar David Friedrich, *Dwaj mężczyźni kontemplujący księżyc*, 1819–1820
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

” Johann Wolfgang Goethe

Cierpienia młodego Wertera

Wszystkie szczegóły dziejów biednego Wertera, jakie tylko zebrać zdołałem, zgromadziłem skrzętnie i podaję wam tutaj, ufny, iż wdzięczni mi będziecie za to. Zaprawdę, niepodobna odmówić podziwu i miłości charakterowi jego oraz zaletom umysłu, a smutne koleje jego życia wycisnąć muszą łzę z oczu. Zaczyna duszo, odczuwająca też same, co on tęsknoty, niechże ci z cierpień jego spłynie w duszę pociecha i jeśli los zawistny, lub wina własna nie pozwoliły ci pozyskać przyjaciela bliższego, niechże ci książka ta przyjacielem się stanie

Źródło: Johann Wolfgang Goethe, *Cierpienia młodego Wertera*, Wrocław 2001.

– pisał Johann Wolfgang Goethe we wprowadzeniu do powieści epistolarnej *Cierpienia młodego Wertera*. Od nazwiska tytułowego bohatera wywodzi się pojęcie „werteryzm”, określające zarówno pesymistyczny światopogląd, nowy typ wybujałej uczuciowości, jak i bunt wobec niesprawiedliwych stosunków społecznych.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz Wertera i Kordiana jako bohaterów cierpiących na romantyczną „chorobę wieku”.
- Wskażesz podobieństwa między Werterem i Kordianem.
- Wyjaśnisz, czym jest werteryzm jako postawa światopoglądowa epoki romantyzmu.

Przeczytaj

Romantyczny Weltschmerz

 Obraz przedstawia parę ludzi: mężczyznę i kobietę. Mężczyzna stoi w drzwiach, kobieta opiera się o drugie drzwi. Mężczyzna zwrócony jest w stronę kobiety, całuje ją w policzek. Prawą ręką podtrzymuje prawą rękę kobiety. Mężczyzna jest młody i ma czarne krótkie włosy. Ubrany jest w jasne spodnie, ciemnobeżową marynarkę i białą koszulę. Kobieta jest lekko zwrócona w stronę mężczyzny. Ubrana ona jest w długą suknię w jasnokremowym i zielonym kolorze. W lewej wyciągniętej dłoni trzyma ona przeźroczysty szal w paski. Szal ten leży na małym, okrągłym, brązowym stoliku. Za wspomnianym stolikiem znajduje się jasne krzesło z miękkim oparciem.

Jean-Honoré Fragonard, *Skradziony pocałunek*, 1780

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

” Marta Piwińska

Miłość

Wielkim wzorem romantyków w ujęciu tematu miłosnego były *Cierpienia młodego Wertera* Goethego (1774, wyd. pol. 1822). Aby nadać doświadczeniu miłości szczególną intensywność i odmienność od powszechnie znanych uczuć, bohaterowie romantyczni, podobnie jak Werter, programowo podsycają miłosne cierpienia, wybierając kobiety zaręczone z innym lub zamężne. Świadomie zamieniają swe uczucia w „pasję”, w namiętne, wszechogarniające, absolutne przeżycie, które staje się rodzajem ekstatycznego męczeństwa, czymś podobnym do stanów ekstazy religijnej. Programowa platoniczność romansu stanowi subtelnie wyspekulowaną torturę. [...] Nie wyzuta wcale ze zmysłowości niewinność uczuć Wertera jest jednak czymś więcej. On sam ją odczuwa jako wyraz skrajnego buntu już nie tylko przeciw prawom społecznym, lecz także przeciw prawom natury w imię duchowości ludzkiej, w imię odmiennego od

całej natury statusu człowieka na ziemi. W ten sposób [...] miłość stanowi zarazem najwyższy wyraz człowieczeństwa i „niewinną winę” Wertera, którego los dowodzi, że wcielenie ideału w rzeczywistość jest niemożliwe. Romantyczna miłość staje się symbolem tragicznego rozdarcia między człowiekiem a światem [...], które F. Schiller uznał za znamię nowego typu ludzkiego – „człowieka sentymentalnego”.

Źródło: Marta Piwińska, *Miłość*, [w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykowa, Wrocław 1991, s. 548.

 Na obrazie znajduje się para ludzi: mężczyzna i kobieta. Stoją oni przytuleni do siebie. Mężczyzna ma wzrok skierowany na kobietę. Kobieta opiera głowę na ramieniu mężczyzny. Ich ciała zdają się być splecione ze sobą.

Franciszek Żmurko, *W upojeniu*, przełom XIX i XX wieku

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Bohaterowie cierpią na chorobę wieku, gdyż nie znajdują dla siebie miejsca w świecie. Odczuwają absurdalność istnienia, paraliż woli, są skłóceni ze światem i samymi sobą. Te emocje wyłamują ich ze świata rzeczywistego. Poczucie absurdalności istnienia i wewnętrzna niemoc określają romantyczną chorobę wieku.

” Johann Wolfgang Goethe

Cierpienia młodego Wertera

22 sierpnia

To nieszczęście, Wilhelmie! Wszystkie me żywotne siły zamieniły się w niespokojną gnuśność; nie mogę być bezczynny i nie mogę też wziąć się do czegokolwiek. Nie mam siły wyobraźni, zrozumienia natury i wszystkie książki są mi wstrętne. Jeśli nam samego siebie brak, brak nam przecie wszystkiego. Przysięgam ci, czasem chciałbym być wyrobnikiem, by jeno rano przy obudzeniu mieć na widoku nadchodzący dzień, dążyć do czegoś i mieć nadzieję. Często zazdroszczę Albertowi, którego widzę zagrzebanego po uszy w aktach, i wmawiam w siebie: byłoby mi dobrze, gdybym był na jego miejscu. Już kilkakrotnie porywałem się, by napisać do ciebie i ministra i starać się o miejsce w poselstwie, którego jak zapewniasz,

nie odmówiono by mi. Sam sędzę, że minister lubi mnie od dawna; długo mnie namawiał, bym wstąpił do urzędu, i są takie chwile, gdy chcę to uczynić. Ale gdy znów pomyślę o tym i przypomnę sobie bajkę o koniu, który zniecierpliwiony wolnością daje sobie nałożyć siodło i uzdę i zajeżdżony zostaje na śmierć, nie wiem, co mam czynić. I, mój drogi, nie jestże ta moja tęsknota do zmiany stanu głębokim, przykrym niepokojem, który mnie wszędzie ścigać będzie?

Źródło: Johann Wolfgang Goethe, *Cierpienia młodego Wertera*, Wrocław 2001.

Przykładem bohatera werterycznego jest również młody Kordian, którego czytelnik poznaje w akcie I dramatu Juliusza Słowackiego.

” Juliusz Słowacki

Kordian

zadumany

Zabił się – młody... Zrazu jakaś trwoga
Kładła mi w usta potępienie czynu,
Była to dla mnie posępna przestroga,
Abym wnet gasił myśli zapalone;
Dziś gardzę głupią ostrożnością gminu,
Gardzę przestrogą, zapalam się, płonę,
Jak kwiat liśćiami w niebo otwartemi
Chwytam powietrze, pożeram wrażenia.
Myśl Boga z tworów wyczytuję ziemi
I głązy pytam o iskrę płomienia.
Ten staw odbite niebo w sobie czuje
I myśli nieba błękitem.
Ta cicha jesień, co drzew trzęsie szczytem,
Co na drzewach liście truje
I różom rozwiewa czoła,

Podobna do śmierci anioła,
Ciche wyrzekła słowa do drzew: „Gińcie drzewa!”
Zwiędły – opadły.
Myśl śmierci z przyrodzenia w duszę się przelewa;
Posępny, tęskny, pobladły,
Patrzę na kwiatów skonanie
I zdaje mi się, że mię wiatr rozwiewa.
Cicho. Słyszę po łąkach trzód błędnych wołanie.
Idą trzody po trawie chrzęszczącej od szronu
I obracają głowy na niebo pobladłe,
Jakby pytały nieba: „Gdzie kwiaty opadłe?
Gdzie są kwitnące maki po wstęgach zagonu?”
Cicho, odludnie, zimno... Z wiejskiego kościoła
Dzwon wieczornych pacierzy dźwiękiem szklannym bije,
Ze skrzepłych traw modlitwy żadnej nie wywoła,
Ziemia się modlić będzie, gdy słońcem ożyje...
Otom ja sam, jak drzewo zwarzone od kiści,
Sto we mnie żądz, sto uczuć, sto uwiędłych liści;
Ilekoć wiatr silniejszy wionie, zrywa tłumy.
Celem uczuć – zwiędnięcie; głosem uczuć – szумы
Bez harmonii wyrazów... Niech grom we mnie wali!
Niech w tłumie myśli jaką myśl wielką zapali...
Boże! Zdejm z mego serca jaskółczy niepokój,
Daj życiu duszę i cel duszy wyprorokuj...
Jedną myśl wielką roznieć, niechaj pali żarem,
A stanę się tej myśli narzędziem, zegarem,
Na twarzy ją pokażę, popchnę serca biciem,
Rozdzwonię wyrazami i dokończę życiem.

Źródło: Juliusz Słowacki, *Kordian*, Wrocław 1986.

 Ilustracja przedstawia obraz, na którym znajdują się dwaj mężczyźni. Mężczyźni stoją obok siebie, na brzegu morza. Dookoła nich jest pusto. Ubrani są oni w peleryny, na głowie mają kapelusze. Na drugim planie, na niebie wschód słońca. Im bliżej miejsca, w którym słońce wschodzi, tym niebo jest jaśniejsze.

Caspar David Friedrich, *Dwaj mężczyźni nad morzem o wschodzie księżyca*, 1817

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

 Na ilustracji znajdują się dwaj mężczyźni. Stoją oni tyłem do widza. Dookoła nich jest pustkowicie. Mężczyźni podziwiają zachód słońca. Mężczyźni ubrani są w długie okrycia wierzchnie, na głowie mają ozdobne kapelusze.

Caspar David Friedrich, *Zachód*, 1830–1835

Źródło: domena publiczna.

Słownik

alienacja

(łac. *alienus* – obcy, *alienatio* – wyobcowanie) – oderwanie od społeczeństwa, utrata więzi ze środowiskiem, w którym się żyje

egocentryzm

(łac. *ego* – ja + *centrum* – środek) – przekonanie, że jest się najważniejszym, przesadne kierowanie zarówno własnej, jak i cudzej uwagi na siebie samego, nieustanne myślenie o sobie i nadmierne zajmowanie się własną osobą

ekstaza

(gr. *ekstasis* – bycie na zewnątrz siebie) – zachwyt, uniesienie łączące się z utratą poczucia rzeczywistości

melancholia

(gr. *melaina chole* – czarna żółć) – przygnębienie, nastrój smutku, zadumy; w medycynie – głęboka depresja psychiczna objawiająca się apatią i niechęcią do życia

powieść epistolarna

(łac. *epistola* – list) – odmiana powieści stylizowana na zbiór listów; w utworach tego typu korespondencja bohaterów jest źródłem wiedzy o świecie przedstawionym i pełni funkcję nośnika narracji; charakterystyczne dla tej odmiany jest skupienie na przedstawieniu indywidualnego doświadczenia postaci

Weltschmerz

(niem. ból z powodu istnienia świata) – oznacza ból istnienia; określa niepokoje duchowe, depresję, apatię, wynikające z poczucia niemożności samorealizacji oraz dysonansu pomiędzy wrażliwością bohatera a jego otoczeniem

werteryzm

postawa wzorowana na głównym bohaterze powieści J.W. Goethego *Cierpienia młodego Wertera*; obejmuje takie cechy, jak pesymizm, poczucie bezcelowości życia, wybujała uczuciowość, egotyzm (nadmierne zajmowanie siebie i innych własną osobą), poetyzm i skłonności samobójcze

Galeria zdjęć interaktywnych

Polecenie 1

Zapoznaj się z galerią interaktywną. Na podstawie zawartych w niej informacji wyjaśnij, jakie tendencje w literaturze i kulturze pierwszej połowy XIX wieku określano jako „werteryzm”.

Polecenie 2

Podaj czynniki, które świadczą o popularności powieści Johanna Wolfganga Goethego w epoce romantyzmu.

Polecenie 3

Scharakteryzuj problematykę powieści Goethego, na którą zwracali uwagę krytycy literaccy w pierwszej połowie XIX wieku.

1

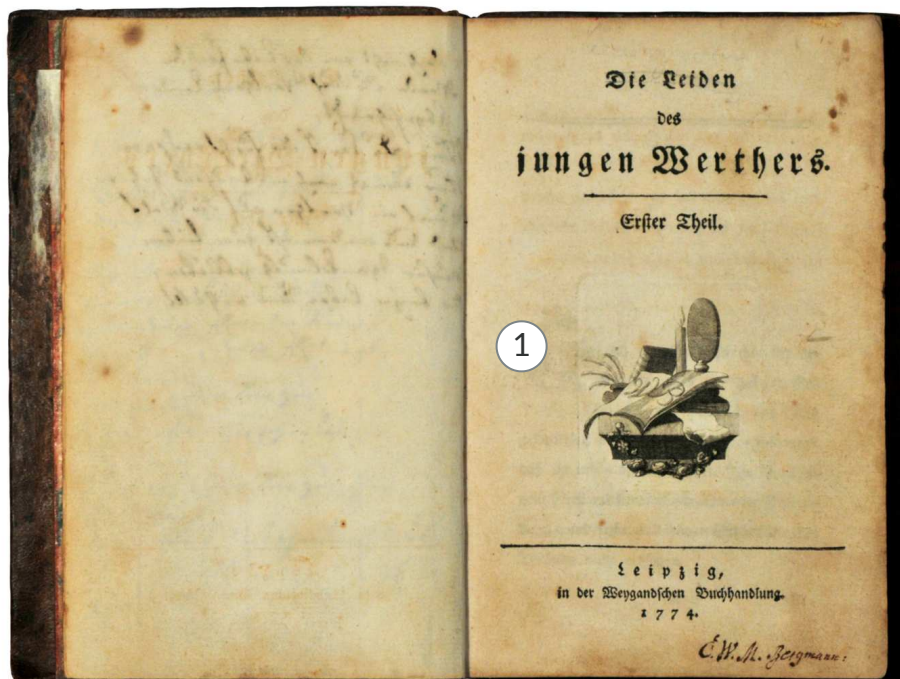
Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„Opublikowanie przez młodego niemieckiego pisarza, Johanna Wolfganga Goethego (1749–1832), powieści epistolarnej *Cierpienia młodego Wertera* (1774) okazało się jedną z największych rewelacji w dziejach literatury europejskiej. Od chwili jej wydania wywołała ona ogromny oddźwięk wśród czytelników z różnych krajów. Jej oddziaływanie wiązało się głównie z nośnym przesłaniem ideowym, wpisanym w prezentowane w utworze wzorce osobowe, w pesymistyczny światopogląd jej głównego bohatera, w postawę buntu wobec rzeczywistości, w nowy wzorzec miłości, w entuzjastyczny stosunek do przyrody, a także w krytykę panujących relacji społecznych. Czytane w ten sposób *Cierpienia młodego Wertera* stały się źródłem swoistego przewrotu światopoglądowego, dając impuls do ukształtowania się nowego modelu uczuciowości, a nawet nowej mody – jej wyznacznikiem był charakterystyczny strój, wystylizowany na wzór powieściowych bohaterów, Lotty i Wertera (dla kobiet: biała suknia z różowymi kokardami; dla mężczyzn: niebieski frak, żółta kamizelka, buty z brunatnymi cholewami)”.

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764–1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń–Warszawa 2016, s. 747.

Podpis: Philipp Otto Runge, *Ich treje*, 1805

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„Sławę *Cierpień młodego Wertera* gruntowały jednak nie tylko fakty obyczajowe czy skandale towarzyskie, które zresztą z oburzeniem piętnowali krytycy utworu ([...]piętnowano [...] szerzące się wśród młodzieży nastroje bierności, pesymizmu i egzaltacji). O niezwyklej popularności powieści o Werterze świadczyły przede wszystkim jej liczne przekłady na niemal wszystkie języki europejskie, a ponadto arcypopularne wówczas »werteriady«, czyli naśladownictwa, przeróbki, parodie, oraz inspirowane powieścią utwory oryginalne. Wszystkie te zjawiska zwykło się nazywać zbiorczą nazwą werteryzmu”.

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764-1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń-Warszawa 2016, s. 747-748.

Strona tytułowa pierwszego wydania *Cierpień młodego Wertera*, 1774

Źródło: Foto H.-P.Haack., Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

1

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„»Gorączka werterowska« nie od razu dotarła do Polski. [...] Sprzyjające warunki dla rodzimej recepcji powieści o Werterze powstały natomiast w równie niezwykłym czasie względnej stabilizacji politycznej po kongresie wiedeńskim (1815), kiedy to rozwiały się nadzieje na rychłe utworzenie państwa polskiego w jego przedrozbiorowym kształcie. Szczyt kariery powieści Goethego, przypadający na lata 20. i 30. XIX w., rozpoczął się na dobre od jej pierwszego przekładu na język polski w 1822 r. (*Cierpienia młodego Wertera* z niemieckiego P. Goethe, przeł. K. Brodziński, 1822), a także od opublikowania genialnej rodzimej werteriady, za jaką jest uważana IV część „Dziadów” (1823) Adama Mickiewicza. Od tej pory znane pytanie Mickiewiczowskiego Gustawa („Znasz ogień i łzy Wertera?”) nie pozostawało wśród polskich czytelników bez odpowiedzi. Popularność *Cierpień* poświadczają utwory inspirowane tą powieścią – jak *Edmund* (1829) Stefana Witwickiego, *Poeta i świat* (1839) Józefa Ignacego Kraszewskiego, *Lesław* Romana Zmorskiego (powst. 1843–1844, wyd. 1847), *Bruno* Tomasa Augusta Olizarowskiego (powst. 1836, wyd. 1851), oraz niezliczone utwory epigońskie, zwłaszcza drukowane w latach 30. w czasopiśmie wiersze, fragmenty i sceny dramatyczne nawiązujące do *Cierpień młodego Wertera*”.

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764–1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń–Warszawa 2016, s. 748.

Eunice Pinney, *Lotta i Werter*, 1810

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„Ożywiona recepcja powieści Goethego przypadła nade wszystko na gorący okres przełomu romantycznego, stając się w ten sposób silnym impulsem do rozwoju polskiej krytyki literackiej. [...] Największe zainteresowanie krytyków literackich w tym okresie wzbudziła kreacja tytułowego bohatera powieści Goethego, a zwłaszcza psychologiczne motywacje jego postępowania. Werter uchodził w ich oczach przede wszystkim za namiętnego »zapaleńca«, nadwrażliwca oddanego bez reszty miłości, kierującego się odruchami serca i lekceważącego »zimny« rozum. Z uznaniem pisano więc o autentyzmie jego postawy i szczerości uczuć, podkreślano jego niechęć do przyziemnego życia oraz konflikt z otoczeniem, pod niebiosa wychwalano także jego bunt przeciw porządkowi społecznemu i etyce zdrowego rozsądku. Za niewątpliwą wartość powieści Goethego uznawano wiarygodne przedstawienie dylematów moralnych tak niezwyklej jednostki”.

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764–1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń–Warszawa 2016, s. 749–750.

Wilhelm Amberg, *Czytanie Wertera*, 1870

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

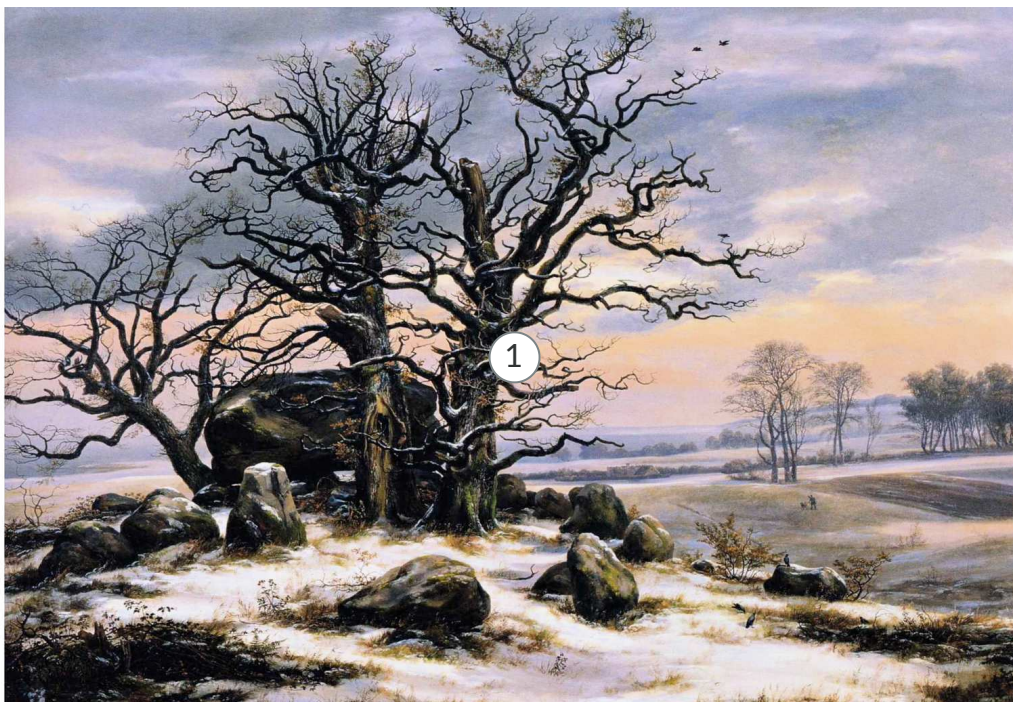
Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„O wiele bardziej dwuznaczna była natomiast ocena moralna postawy Wertera (zwłaszcza jego czynu samobójczego) oraz diagnoza skutków etycznych, które taka postawa mogła wywołać. Współczuciu, zrozumieniu i uznaniu dla wartości, które ucieleśniał Werter, na ogół towarzyszył bowiem dystans wobec ostatecznych konsekwencji, jakie z tej postawy wynikały. Dystans ów dzielali nieomal wszyscy – nie tylko przeciwnicy powieści, ale także jej zwolennicy. Interpretowano zatem powieść Goethego najczęściej jako studium zagrożenia, jakie wynika z takiej postawy etycznej”.

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764–1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń–Warszawa 2016, s. 750.

Autor nieznany, *Lotta nad grobem Wertera*, ok. 1790

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„Refleksja krytycznoliteracka wokół kwestii werterowskiej dotyczyła także problemów filozoficznego znaczenia utworu Goethego. Co ciekawe, polscy krytycy w zasadzie nie odnosili się do najgłębszej motywacji radykalnego indywidualizmu i światopoglądowego pesymizmu Wertera – a było nią całkowite zwątpienie w sens istnienia, wynikające z przekonania, że światem ludzkim oraz przyrodą rządzą okrutne, nieludzkie prawa, a człowiek jest skazany na absolutną samotność wśród ludzi oraz alienację w świecie natury (w jednym z powieściowych listów Werter wypowiadał wielokrotnie potem powtarzane słowa o przyrodzie: »Nie widzę nic nad wiecznie połykającego, wiecznie przeżuwającego potwora«)».

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764–1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń–Warszawa 2016, s. 751

Johan Christian Clausen Dahl, *Megalityczny grób zimową porą*, 1824–1825

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

1

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PkDHTHIW6>

„Krytycy literaccy chętniej podejmowali natomiast zawarty w *Cierpieniach młodego Wertera* wątek społeczny. Interpretowali więc powieść Goethego jako satyrę na bezduszne społeczeństwo, obojętne na wyższe wartości oraz nieczułe na ludzkie cierpienie. Do Wertera, jednostki zbuntowanej przeciw światu i porządkowi społecznemu, krytycy romantyczni żywili szczególną admirację. [Stefan] Witwicki pisał: »Jest pewien rodzaj ludzi w szyderstwo obracających to wszystko, co już dla nich przestaje być poważnym; zowiących nienaturalnością i fałszem, co tylko się nie mieści w ich osobistych granicach; ludzi, a raczej pół-ludzi, którzy w martwości czucia, w ograniczeniu myśli cały przestwór krajów imaginacji chcieliby cyrklem i linią mierzyć, i działaniom umysłów jakby pokłonom niewolników przypisać jednostajne i niezmiennie formy. Dla nich świat nie ma dziwów, życie tajemnicy i jest tylko miejscem, porą do obrania stanu, zrobienia tej lub owej kariery, i załatwiania interesów”. (Przedmowa do *Edmunda*)

Źródło: Marek Stanisław, *Werteryzm*, [w:] *Słownik polskiej krytyki literackiej (1764–1918)*, red. J. Bachórz i inni, Toruń–Warszawa 2016, s. 752.

Afisz do francuskiej premiery opery Julesa Masseneta *Werter*, 1893

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik do galerii

repcja

(łac. *receptio*) – przyjmowanie lub przyswajanie kogoś lub czegoś, na przykład utworu literackiego lub twórczości danego pisarza w kolejnych epokach

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie. Zaznacz poprawną odpowiedź.

Pierwszego przekładu *Cierpień młodego Wertera* na język polski dokonał...

☐ Józef Ignacy Kraszewski.

☐ Roman Zmorski.

☐ Kazimierz Brodziński.

☐ Józef Ignacy Kraszewski.

☐ Stefan Witwicki.

Ćwiczenie 2

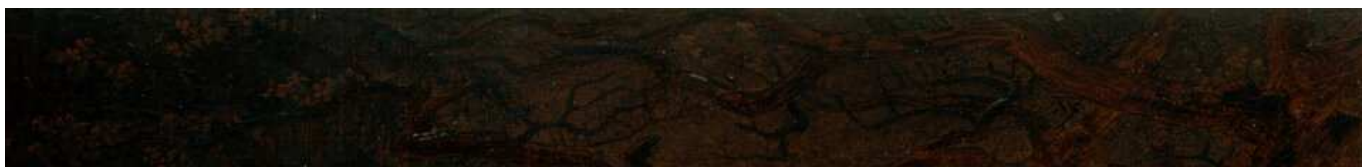
Wyjaśnij, dlaczego *Cierpienia młodego Wertera* stały się źródłem przewrotu światopoglądowego.

Gra edukacyjna

Polecenie 1

Rozwiąż interaktywny quiz i sprawdź, czy dobrze interpretujesz fragment *Cierpień młodego Wertera* Johanna Wolfganga Goethego.

Przed tobą 9 pytań o rosnącym poziomie trudności. Na każdą odpowiedź masz 60 sekund. Podczas gry trzy razy możesz skorzystać z kół ratunkowych: dodatkowego czasu, zawężenia wyboru odpowiedzi do dwóch oraz dodatkowej szansy. Każdy błąd uniemożliwia kontynuowanie quizu – zacznij wtedy od nowa. W grze możesz zdobyć maksymalnie 1500 punktów.

Test

Zagraj i sprawdź swoją wiedzę na temat *Cierpień młodego Wertera* Johanna Wolfganga Goethego

Poziom trudności:

łatwy

Limit czasu:

3 min

Twój ostatni wynik:

–

Uruchom

Polecenie 2

Ułóż dodatkowe pytanie quizowe dotyczące werteryzmu.

Dla nauczyciela

Autor: Piotr Obolewicz

Przedmiot: Język polski

Temat: „Znasz ty ogień i łzy Wertera?” – powtórzenie wiadomości o werteryzmie jako postawie światopoglądowej romantyzmu

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
- 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

- 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Lektura obowiązkowa

20) Juliusz Słowacki, Kordian, wybrane wiersze, w tym Grób Agamemnona (fragmenty), Testament mój;

Lektura uzupełniająca

17) Johann Wolfgang Goethe, Cierpienia młodego Wertera (fragmenty), Faust (fragmenty);

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;

3) rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- charakteryzuje Wertera i Kordiana jako bohaterów cierpiących na romantyczną „chorobę wieku”,
- wskazuje podobieństwa między Werterem i Kordianem.
- wyjaśnia, czym jest werteryzm jako postawa światopoglądowa epoki romantyzmu.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- z użyciem e-podręcznika;
- gra dydaktyczna;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „*Znasz ty ogień i łzy Wertera?*” – *powtórzenie wiadomości o werteryzmie jako postawie światopoglądowej romantyzmu.*
Prosi uczniów, by podzieli się na 4 grupy. Każda z nich przypomina sobie i notuje w formie mapy myśli informacje na temat: 1) początków romantyzmu

w literaturze europejskiej, 2) wpływu literatury europejskiej na polskich twórców romantycznych, 3) konstrukcji bohatera romantycznego, 4) romantycznej koncepcji miłości.

Faza wprowadzająca:

1. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: nauczyciel informuje, że celem lekcji będzie powtórzenie wiadomości na temat postaw i idei romantycznych w odniesieniu do dwóch tekstów tej epoki: *Cierpień młodego Wertera* J.W. Goethego oraz *Kordiana* J. Słowackiego. Praca uczniów będzie skupiona wokół hasła: werteryzm.
2. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Liderzy każdej z czterech grup prezentują ustalenia, których dokonały zespoły. Pozostali uczniowie mogą uzupełniać informacje. Powstają cztery mapy myśli, uczniowie notują je w zeszycie.
2. Nauczyciel pyta: jak sądzicie, czym charakteryzuje się postawa nazywana werteryzmem? Uczniowie podają wstępne propozycje definicji. Nauczyciel prosi, by uzupełnili swoją wiedzę, zapoznając się z blokiem tekstowym e-materiału.
3. Później uczniowie przystępują w parach do pracy z multimediami. Wykonują polecenia 1-3 z sekcji „Galeria zdjęć interaktywnych”. Po upływie ustalonego czasu prezentują odpowiedzi, a nauczyciel weryfikuje ich poprawność. Może ocenić pracę uczniów.

Faza podsumowująca:

1. W podsumowaniu lekcji uczniowie rozgrywają grę edukacyjną: nauczyciel czyta pytania, a wskazana osoba typuje poprawną odpowiedź. Inni uczniowie mogą podpowiadać zapytanemu, ale to do niego należy ostateczny wybór odpowiedzi.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćw. 1 i 2 z sekcji „Galeria zdjęć interaktywnych”.

Materiały pomocnicze:

- *Polonista w szkole*, pod red. A. Janus-Sitarz, Kraków 2004.
- *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. A. Bachórz, A. Witkowska, Wrocław 1991.
- Alina Witkowska o twórczości Juliusza Słowackiego, Ninateka.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Galeria zdjęć interaktywnych” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.